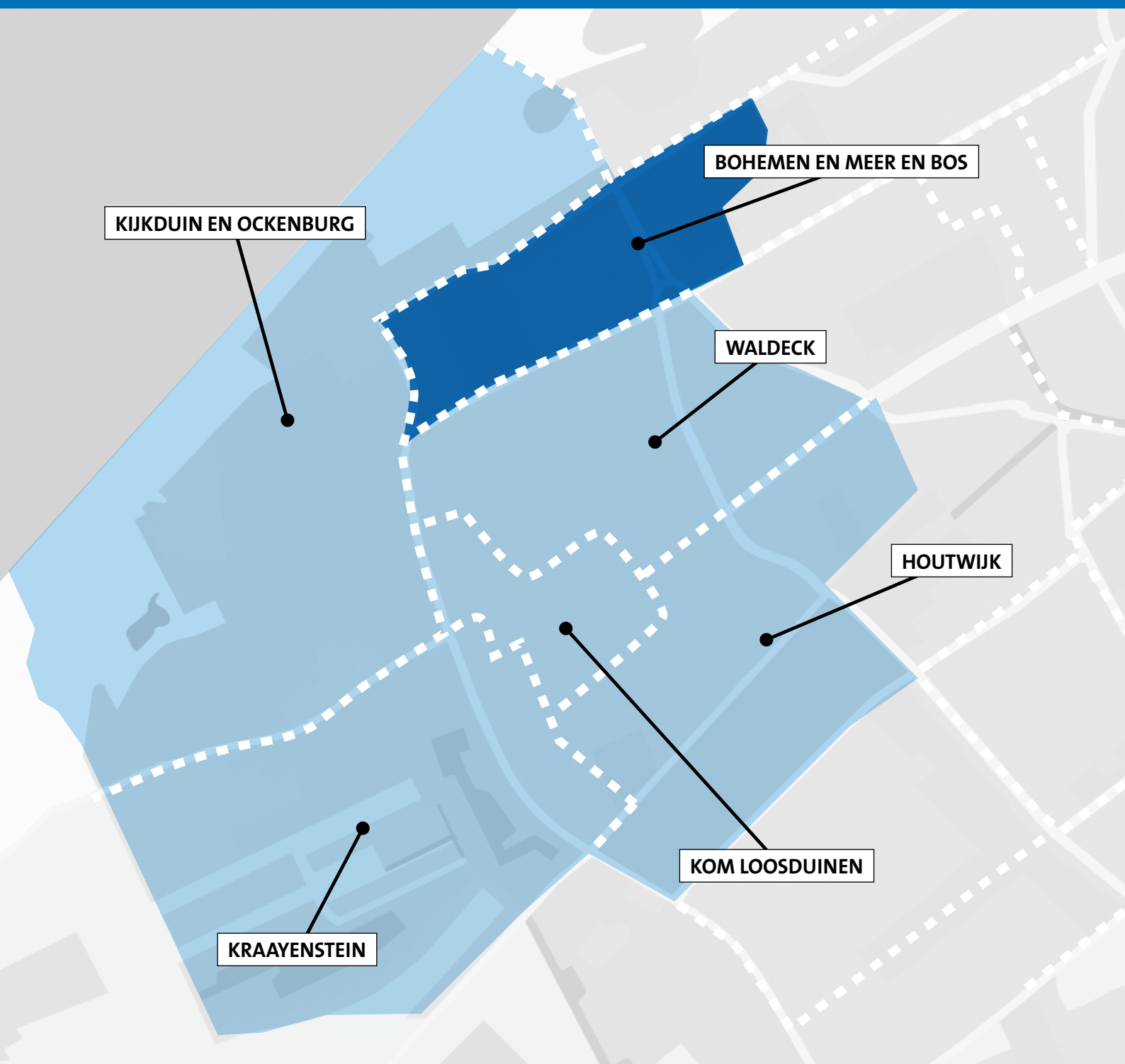

Den Haag

Wijkprogramma 2016-2019

Stadsdeel Loosduinen

Loosduins Volkslied

Kent gij het dorpje Loosduinen
Het ligt aan de rand van Den Haag
De mensen die wonen daar tussen de tuinen
En heten Van Spronsen en Van der Gaag

Refrein

Loosduinen is schoon, ja schoon, ja schoon
'k Ben blij dat 'k er woon, ja woon, ja woon
tussen de Witbrug en de Blauwe brug keer ik weer terug
Ik weet me geen raad, geen raad, geen raad
Als 'k het dorpje verlaat, verlaat, verlaat
Ik voel me thuis waar 't kerkje bij die molen staat

Zijn we bij 't kruispunt aangekomen
Waar Kris Kras en Kruimeltje weer staan
Ze staan daar te turen en staan daar te dromen
En denken Loosduinen zal nooit vergaan

Refrein

Tussen het duin van Loosduinen
Daar ligt Loosduinen, Kijkduin aan Zee
Je kunt er fijn zwemmen, je vel laten bruinen
En men is gelukkig en tevree

Refrein

Om mooi Loosduinen te aanschouwen
Stroomt heel de wereld hier tesaam
Het is heel plezierig om hier te vertoeven
Aan 't einde der aarde klinkt onze faam

Bohemen en Meer en Bos

Voorwoord

Voor u ligt het wijkprogramma Bohemen en Meer en Bos voor de jaren 2016 tot en met 2019. Het wijkprogramma is de opvolger van de stadsdeelplannen. In het Coalitieakkoord 'Vertrouwen op Haagse Kracht' is opgenomen dat de gemeente Den Haag maatwerk levert door gebiedsgericht te werken.

Waren de stadsdeelplannen beperkt tot de ambities van het stadsdeel, het wijkprogramma is echt een gemeentebreed programma. De maatregelen sluiten aan bij wat de wijk nodig heeft. In het wijkprogramma is alleen het extra maatwerk opgenomen. U vindt hierin dan ook geen regulier werk terug, zoals het wekelijks ophalen van het huisvuil.

Loosduinen is een stadsdeel met 13 verschillende buurten en de 14e - Vroondaal in ontwikkeling. Al deze buurten zijn verdeeld over zes wijken: Bohemen en Meer en Bos, Houtwijk, Kom Loosduinen, Kraayenstein, Kijkduin en Ockenburg en Waldeck. In dit wijkprogramma wordt u geïnformeerd over een van deze zes wijken, te weten Bohemen en Meer en Bos.

Het stadsdeel kent een grote diversiteit. Of het nu gaat om inwoners, ondernemers, het vele groen of de type bebouwing. Van oudsher is Loosduinen een dorpskern, maar door de groei van Den Haag is het dorp onderdeel geworden van de stad. Wat velen bindt is de kleinschaligheid en de grote betrokkenheid bij 'hun dorp'.

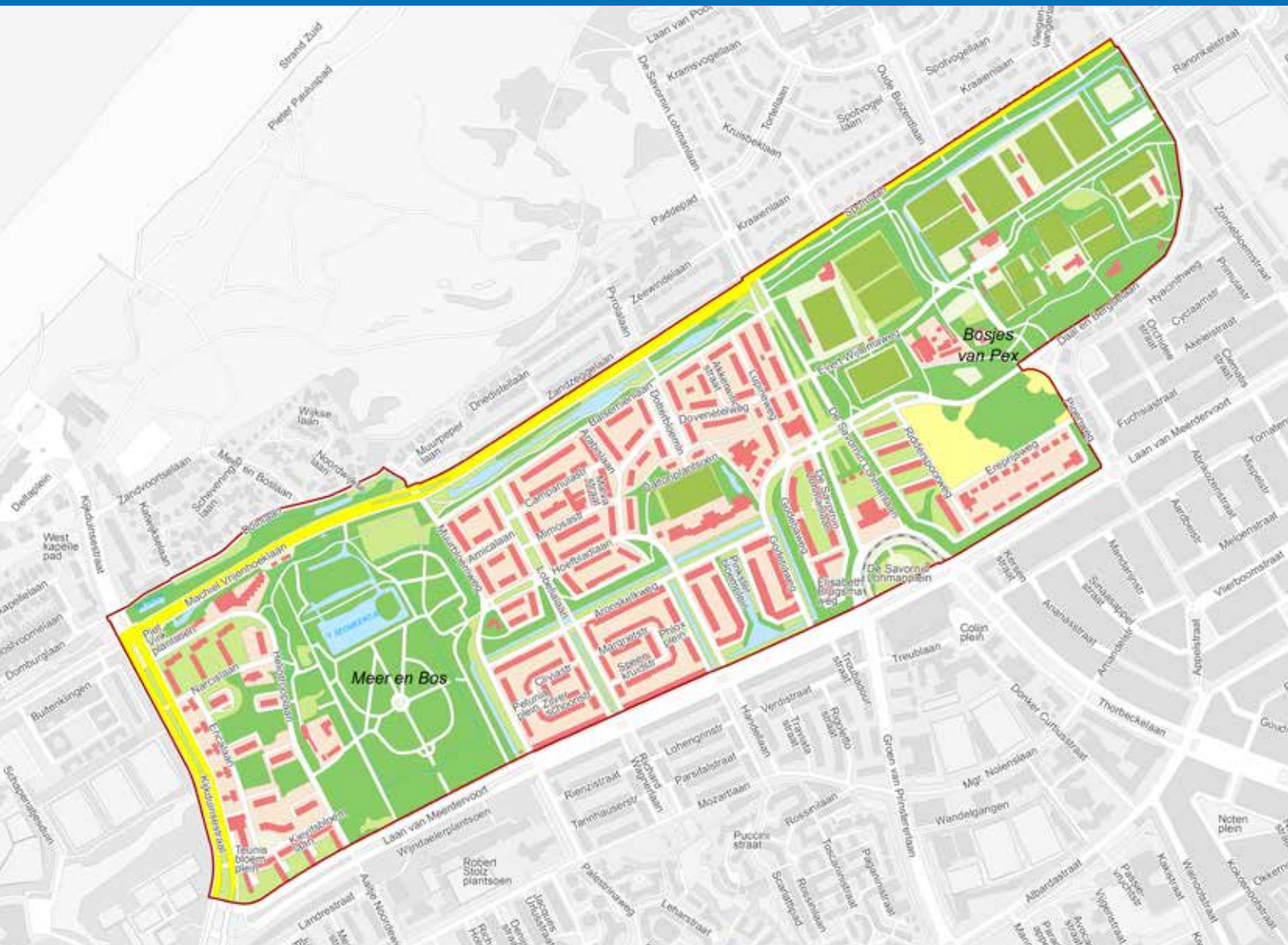
Het wijkprogramma is met uw betrokkenheid ontwikkelt. Partners in het stadsdeel, waaronder de bewonersorganisaties en de Commissie Loosduinen, hebben actief meegedacht waar de komende vier jaar extra aandacht naar uit zou moeten gaan. En individuele bewoners en ondernemers hebben in grote getalen hun stem laten horen bij de Haagse kracht bijeenkomst van 8 september. Om de ambities waar te maken is uw inzet van groot belang. Want alleen als we samenwerken kunnen we wat bereiken. Velen steken al de handen uit de mouwen om hun steentje bij te dragen aan een prettig woonbare wijk of het nu gaat om ouders die actief zijn op school of buurtbewoners die zelf een snoei- en bloei actie organiseren.

Als stadsdeelwethouder presenteer ik u trots de eerste generatie wijkprogramma's. Met dank aan een ieder die hieraan bijgedragen heeft. We zijn samen aan zet om deze programma's tot een succes te maken!

Ingrid van Engelshoven
Stadsdeelwethouder Loosduinen

Stadsdeel Loosduinen

Bohemen en Meer en Bos

Stadsdeel Loosduinen

Bohemen en Meer en Bos

Inhoud

Loosduins Volkslied	2
Inleiding	6
1. Karakter van het gebied	7
2. Opvallende cijfers en ervaringen	7
3. Prioriteiten	9
4. Samenvatting activiteiten 2016 - 2019	10
5. Activiteiten wijkprogramma 2016	12

Inleiding

Elke wijk een eigen wijkprogramma

Dit jaar werken de stadsdelen voor het eerst met wijkprogramma's. De gemeente wil de bewoners en ondernemers meer op maat bedienen door de wijken centraal te stellen. Elke wijk heeft zijn eigen karakter en krijgt zijn eigen programma.

Wat vinden we belangrijk en wat willen we?

In het wijkprogramma staat wat bewoners, ondernemers, partners en de gemeente belangrijk vinden voor het gebied (prioriteiten) en wat we samen in de komende vier jaar willen realiseren op het gebied van jeugd en onderwijs, wonen, bedrijvigheid, leefbaarheid en veiligheid, werk en inkomen, opvoeding en zorg, sociale cohesie en buurtwaardering.

Samen met bewoners, ondernemers en andere partijen

Uitgangspunt om de doelen te bereiken is samenwerking van de gemeente met bewoners, ondernemers, welzijnswerk, politie en andere partijen in het gebied. De eigen kracht van bewoners en ondernemers staat centraal.

In dit programma is niet al het reguliere werk (beleid en projecten) opgenomen, maar gaat het vooral om specifieke aandachtspunten waarop de komende tijd extra acties en inzet nodig zijn en die volgens belanghebbenden in de wijk ('Haagse Kracht') het verschil kunnen maken in de komende jaren.

Van prioriteiten naar activiteiten

Bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties in de wijken hebben in juli en september 2015 met de gemeente besproken welke prioriteiten voor hun gebied gelden. De prioriteiten vormen de basis voor concrete activiteiten van het wijkprogramma die het stadsdeel tussen 2016 en 2019 uitvoert.

Het financiële kader van het wijkprogramma

In de wijkprogramma's wordt geen financiële paragraaf opgenomen voor projecten en activiteiten. Niet alles wat als prioriteit is aangegeven door bewoners en organisaties zal in het komend jaar kunnen worden uitgevoerd. Door de invoering van de wijkprogramma's neemt de beschikbare hoeveelheid middelen niet toe. Dat betekent dat soms binnen het budget geherprioriteerd moet worden. Sommige zaken kunnen alleen worden uitgevoerd indien daar budget voor kan worden vrijgemaakt. Dat vergt dan besluitvorming door college en Raad.

1. Karakter van het gebied

De wijk Bohemen en Meer en Bos wordt begrensd door de Machiel Vrijenhoeklaan en de Sportlaan in het noordwesten, de Daal- en Bergselaan en de Pioenweg in het noordoosten, de Laan van Meerdervoort in het zuidoosten en de Kijkduinsestraat in het zuidwesten.

De basis van Bohemen en Meer en Bos was het stedenbouwkundige Plan West uit 1927. De wijk is gebouwd in het duingebied aan de zuidwestkant van Den Haag. Voor de aanleg van de Atlantikwall in de Tweede Wereldoorlog is een deel van de wijk gesloopt. Na de oorlog is hier nieuwbouw voor in de plaats gekomen.

In de wijk zijn veel verschillende bouwstijlen te zien. Er zijn mooie voorbeelden van art deco-architectuur, maar ook zijn er huizenblokken in de stijl van de Nieuwe Zakelijkheid en de Internationale Stijl. In veel architectuur is ook de invloed van de Delftse School te zien.

Bohemen en Meer en Bos is een groene wijk. Er zijn twee grote groengebieden: het Landgoed Meer en Bos en de Bosjes van Pex.

Aan de oostzijde van Bohemen is het winkelcentrum De Savornin Lohmanplein.

2. Opvallende cijfers en ervaringen

Jeugd en onderwijs

In Bohemen en Meer en Bos is slechts 15,9% van de bewoners jonger dan 25 jaar. In heel Den Haag is dat percentage bijna twee keer zo hoog. Wel is er in de laatste jaren een lichte tendens dat er meer jonge gezinnen instromen en ouderen de wijk verlaten. De behoefte aan speelvoorzieningen voor de jeugd groeit dan ook. In het afgelopen jaar is gebleken dat dit ook spanningen met zich mee kan brengen: bewoners die rust, groen en stilte waarderen zullen minder snel positief reageren op de komst van een nieuwe speelplek voor kinderen. De bewonersorganisatie erkent de noodzaak van meer speelvoorzieningen in de wijk. Ze kan een rol vervullen in het creëren van draagvlak onder de oudere bewoners.

Basisschool Bohemen Kijkduin heeft een belangrijke functie in de wijk. Bijzonder zijn bijvoorbeeld de activiteiten die ze ontwikkelt in samenwerking met een aantal zorginstellingen om contacten tussen jong en oud te bevorderen.

In Bohemen en Meer en Bos staan meerdere scholen voor middelbaar onderwijs: het Daltoncollege, Hofstad Lyceum en de Insp. De Vriesschool. Bewoners ervaren hiervan soms overlast.

Wonen

De meerderheid van de woningen in Bohemen en Meer en Bos is koopwoning (67%). Slechts 16% is sociale woningbouw en 16,5% is particuliere huurwoning. De gemiddelde waarde is € 198.522. Die is hoger dan de gemiddelde waarde in Den Haag. In Bohemen en Meer en Bos is het percentage verhuizingen in de koopsector het hoogst van het stadsdeel met 4,1%.

Aan het De Savornin Lohmanplein verandert de Thorbecketoren van kantoorgebouw in een gebouw met hoogwaardige appartementen. Ook het Colijnplein wordt de komende periode opnieuw ingericht.

Bedrijvigheid

Het De Savornin Lohmanplein is een van de best scorende winkelcentra van Den Haag. Alleen loopt de leegstand de laatste jaren wel iets op; die is nu zo'n 7%. De huurprijzen liggen ver boven de gemiddelde huurprijzen in wijkwinkelcentra. Het centrum heeft relatief veel supermarktoppervlakte en vervult hiermee een functie voor een groot deel van Loosduinen.

De buitenruimte heeft niet helemaal het gewenste residentieniveau. Dat is het niveau dat voor de buitenruimte in heel Den Haag geldt. Stenen, stoepranden, banken, prullenbakken, zijn dan overal in Den Haag van dezelfde, goede, kwaliteit.

Er zijn nauwelijks winkels meer in de Arabislaan. Het gebied is geen onderdeel meer van de hoofdwinkelstructuur.

Leefbaarheid en veiligheid

Het groen en de bestrating in Bohemen en Meer en Bos zijn over het algemeen behoorlijk op orde. Op bepaalde plekken voldoen die niet aan de residentiekwaliteit door achterstallig onderhoud. De waarderingscijfers van bewoners geven deels een ander beeld. In de wijk zijn minder bewoners tevreden dan gemiddeld in Den Haag over het onderhoud van het groen (60,4% is tevreden; in Den Haag 69,1%) en over de straatverlichting (71,6%; in Den Haag 75,3%). Ook over wegen en pleinen zijn iets minder bewoners tevreden: 66,3% in Bohemen Meer en Bos; in Den Haag 68,7%.

Bohemen en Meer en Bos is de eerste Loosduinse wijk waar ondergrondse restafvalcontainers (ORAC's) worden geplaatst. Dat gebeurt in het najaar van 2015. Bewoners krijgen het verzoek om een ORAC te adopteren en op die manier een extra bijdrage te leveren aan een schone leefomgeving.

Groot groengebied Meer en Bos is een hondenuitrengebied dat intensief gebruikt wordt. Dit heeft impact op de flora en fauna van het groengebied.

Er worden veel fietsen gestolen op en rond het De Savornin Lohmanplein. Er komt een pilot in 2015 om de fietsendiefstal terug te dringen.

Werk en inkomen (armoede)

Het gemiddeld besteedbaar inkomen is in Bohemen en Meer en Bos € 27.000; dat is hoger dan gemiddeld in Den Haag (€ 23.300). Het percentage huishoudens met een minimuminkomen is 7%, een stuk lager dan het gemiddelde. Dat geldt ook voor het percentage huishoudens met schulden (4,4%). Ook het percentage niet-werkende werkzoekenden in Bohemen en Meer en Bos is laag: 1,7%, een stuk lager dan het stedelijk gemiddelde.

Opvoeding en zorg

Bohemen en Meer en Bos is met 35% 65-plussers de meest vergrijsde wijk van Loosduinen. In heel Loosduinen is regie nodig op het aanbod van seniorvriendelijke woningen, omdat het het meest vergrijsde stadsdeel van Den Haag is, er een aantal gebieden is waar zeer veel 75-plussers dicht bij elkaar wonen en er veel zorgvastgoed aanwezig is dat mogelijk de komende jaren zal transformeren. Het gaat op dit moment niet zozeer om uitbreiding van het aantal nultrerede-woningen (woningen op straatniveau met alle kamers gelijkvloers). Het is vooral belangrijk om de voorzieningen, de buitenruimte en de welzijnsactiviteiten af te stemmen op de wensen van ouderen. Zo is het belangrijk dat ouderen aan beweging doen. Er komen dan ook meer en nieuwe activiteiten op dat gebied. Sport en bewegen zijn goed voor de gezondheid van ouderen; meedoen aan bewegingsactiviteiten zorgt er bovendien voor dat ze onder de mensen komen. Ook is het goed dat ouderen meer nadenken over de vraag hoe ze in hun eigen woning kunnen blijven wonen en wat ze daarvoor nodig hebben.

Een logische stap is dan zorgen voor nieuwe, bijzondere woon(zorg)concepten die beter aan de wensen voldoen. Zo biedt Woonzorgcentrum Duinhage een aantal wijkgerichte activiteiten en diensten.

Met de subsidieregeling Zorg voor je Buurt hebben bewoners in 2014 en 2015 activiteiten opgezet op het gebied van buurtzorg en het betrekken van kwetsbare groepen.

Sportvereniging Quick is een Buurthuis van de Toekomst en er zijn activiteiten specifiek voor de 55-plussers in Loosduinen. Een Buurthuis van de Toekomst is een plek waar verschillende organisaties (scholen, sportclubs, culturele en welzijnsorganisaties) allerlei activiteiten aanbieden voor de hele wijk.

Het percentage chronisch zieken en gehandicapten is in heel Loosduinen een stuk hoger dan gemiddeld in Den Haag. Op sommige plaatsen is dit percentage 41,5%; in Den Haag is dat 32,6%. Dit houdt verband met de vele ouderen in de wijk. Het betekent dat er veel behoefte is aan zorg in Loosduinen en dat die behoefte de komende jaren naar verwachting verder stijgt.

Sociale cohesie

Wijkvereniging/Wijkberaad Bohemen Waldeck Kijkduin (BWK), de actieve bewonersorganisatie voor de wijken Waldeck, Bohemen en Kijkduin, heeft meerdere werkgroepen. Ook is ze vertegenwoordigd in een aantal gemeentelijke overleggen, bijvoorbeeld die over de ontwikkeling van Kijkduin, de Noordwestelijke Hoofdroute en in de Commissie Loosduinen, een adviesorgaan voor het College van Burgemeester & Wethouders van Den Haag.

Een paar jaar geleden is het project “Oren en Ogen van de wijk” gestart. Hiermee is een structuur opgezet van bewoners die fysieke en sociale problemen in de wijk signaleren. Waar nodig verwijzen ze door naar professionele partners. Maar ze hebben in de praktijk wel moeite met het signaleren van sociale problemen zoals armoede, zorgvragen of eenzaamheid. Ze hebben de uitdrukkelijke wens uitgesproken om op dit punt ondersteuning te krijgen van de welzijnsorganisatie.

Eenzaamheid onder ouderen is een aandachtspunt. Een grote groep ouderen hecht aan een maatje, die geregeld langs komt boven een groepsaanbod voor dagbesteding. Op dit moment is er een tekort aan maatjes, zeker voor deze doelgroep.

Wat verder opvalt is het hoge percentage bewoners dat tevreden is over de bevolkingssamenstelling in de wijk (79,9%) en daarnaast het relatief hoge percentage bewoners dat zich gediscrimineerd voelt door buurtbewoners (4,9%).

Buurtwaardering

Bewoners in Bohemen en Meer en Bos zijn het meest tevreden van Loosduinen over hun woonomgeving (97%). De bevolking behoort tot de meest stabiele van Loosduinen. Slechts 8,5% verhuisde in het afgelopen jaar.

3. Prioriteiten

In dit wijkprogramma noemen we een aantal prioriteiten waar we de komende vier jaar extra aandacht aan geven. Daarnaast blijven we onze gewone taken doen in de wijk: we houden het stadsdeel schoon, heel en veilig; we onderhouden de buitenruimte; we zorgen ervoor dat bewoners elkaar kunnen ontmoeten en dat ze uitgaan van hun eigen kracht op het gebied van welzijn en zorg. Ook informeren we bewoners over zaken die voor hen van belang zijn.

Op orde brengen en houden van de buitenruimte

In samenwerking met bewoners zorgen voor een schoon, heel en leefbaar Bohemen en Meer en Bos. Hierbij betrekken we ook de jeugd. Ook is er aandacht voor de omgeving van scholen. Dat zijn plekken waar het door de vele scholieren rommelig kan zijn.

Langer veilig en prettig thuis wonen

Zorgen dat ouderen langer thuis kunnen blijven wonen in een passende woning met voldoende voorzieningen in de buurt.

Samenleven van verschillende generaties in de wijk

De wensen van verschillende generaties van wijkbewoners – van jong tot oud - leiden soms tot spanning. Die uit zich bijvoorbeeld in discussies over de inrichting van de buitenruimte, zoals de aanleg van een speelplek. Het doel is dat er meer begrip is van de generaties voor elkaar en dat eventuele spanning vermindert.

4. Samenvatting activiteiten 2016 - 2019

Op orde brengen en houden van de buitenruimte

We brengen de buitenruimte op orde in samenwerking met bewoners. Initiatieven van bewoners hebben hierbij een hoge prioriteit.

Wensen van bewoners voor kleinschalige ingrepen aan bestrating en stoepen voeren we als eerste uit. Verkeersveiligheid is hierbij uitgangspunt. De aanpak van gevaarlijke situaties krijgt vanzelfsprekend voorrang.

We onderzoeken of wensen van bewoners voor (herinrichting van) speelvoorzieningen haalbaar zijn. Draagvlak van verschillende groepen buurtbewoners en betrokkenheid van de jeugd zijn belangrijke voorwaarden.

We zorgen voor betere informatie vanuit het stadsdeel over wat wel en niet uitgevoerd kan worden in de buitenruimte. Zo laten we van tevoren weten, onder andere via de bewonersorganisaties, wanneer op bepaalde plekken gesnoeid wordt. Hiermee komen we tegemoet aan de vele vragen van bewoners. Ook wijzen we bewoners op de digitale mogelijkheden om informatie te vinden over de buitenruimte en de gemeente in brede zin. Er is bijvoorbeeld een e-mailservice van de overheid met berichten over de buurt. Met de app 'Omgevingsalert' krijgen bewoners bericht als er in hun omgeving een vergunning is aangevraagd of afgegeven.

Om de buitenruimte leefbaar te houden en overlast rondom de vo-school in een vroegtijdig stadium aan te pakken zet de gemeente in samenwerking met de school een programma op voor schoolveiligheid.

Langer veilig en prettig thuis wonen

Er zijn maatregelen en voorzieningen nodig in de woon- en leefomgeving om ouderen langer veilig en prettig thuis te laten wonen. Ook is het belangrijk dat het professionele welzijnswerk zijn aanbod afstemt op de vele ouderen in de wijk. Met name de zorg- en welzijnsorganisaties, verenigd in het Netwerk Wonen, Zorg en Welzijn, spelen in de komende jaren een rol. Ze maken per jaar plannen voor (het stimuleren van) activiteiten voor ouderen en als de gemeente die goedkeurt, worden er (subsidie)afspraken gemaakt voor dat jaar.

We gaan in gesprek met de eigenaren van (voormalig) verzorgingshuizen over transformatie van vastgoed. Ook komt er ruimte voor bewonersinitiatieven op het gebied van wonen, zoals wooncoöperaties, groepswoonwonen voor ouderen en vernieuwende woon-zorgcombinaties.

Het is belangrijk dat ouderen aan beweging doen. Er komen dan ook meer en nieuwe activiteiten op dat gebied. Sport en bewegen zijn goed voor de gezondheid van ouderen; meedoen aan bewegingsactiviteiten zorgt er bovendien voor dat ze onder de mensen komen.

Samenleven van verschillende generaties in de wijk

Verskillende wensen op het gebied van woon- en leefklimaat bespreekbaar maken. Projecten stimuleren die dit bespreekbaar maken, bijvoorbeeld kleinschalige ontmoetingsprojecten. Bewonersinitiatieven die tot doel hebben bewoners van verschillende generaties dichterbij elkaar te brengen, kunnen een kleine financiële bijdrage krijgen.

5. Activiteiten wijkprogramma 2016

Thema	Doorgaan met	Nieuw
<i>Buitenruimte</i>		
	Aanpakken van de overlast door hondenpoep op plaatsen waar veel meldingen zijn, vanuit het handhavingsteam.	Haalbaarheid toetsen van herinrichting van het De Savornin Lohmanplein. De mogelijkheid onderzoeken om hier een nieuwe speelvoorziening te creëren. Bewoners stimuleren om het plein zelf te beheren.
		Aanpak fietsendiefstal De Savornin Lohmanplein voorbereiden (najaar 2015). Onder meer voorlichtingsacties. Het risico van diefstal verkleinen, door bijvoorbeeld extra stallingsmogelijkheden.
		Extra onderhoud op Muurbloemweg, waterkant Hoefbladlaan, Aronskelkweg en talud naast het De Savornin Lohmanplein. We betrekken bewonersorganisatie BWK bij de herinrichting en bij communicatie met de buurt.
		Borden aanpassen bij hondenuitrengebied Meer en Bos. Onderzoek naar het effect van de vele honden in dit groengebied.
		Samenwerking met bewoners door zelfbeheer groen, adoptie ORAC's, enz.
		Herasfalteren van rijweg bij de Lobelialaan en de Hoefbladlaan, wat bijdraagt aan een verbeterde uitstraling van de buitenruimte.
		Onderzoeken hoe de jeugd (meer) betrokken kan worden bij de woon- en leefomgeving.
<i>Veiligheid</i>		
Langer veilig en prettig thuis wonen	Bewonersinitiatieven stimuleren op het gebied van burenzorg, zorg voor ouderen en kwetsbare groepen in het algemeen. Als vraagbaak dienen voor bestaande initiatieven.	In het welzijnswerk de nadruk leggen op het stimuleren van eigen kracht van (kwetsbare) bewoners en op het bouwen en onderhouden van krachtige buurtnetwerken.
		Opzet van een maatschappelijke coöperatie onderzoeken.
		Het Sociale Welzijns- en Zorgteam stevig inbedden in het netwerk van zorg en welzijn.
<i>Sociale cohesie</i>		
	Bewonersinitiatieven stimuleren die de sociale cohesie in de buurt bevorderen, o.a. door subsidie vanuit de regeling Leefbaarheid en Bewonersparticipatie (max. € 750).	Budget beschikbaar stellen voor bewonersactiviteiten op het gebied van sport.
	Via het vrijwilligerspunt maatjes voor ouderen werven om eenzaamheid tegen te gaan.	De leden van het project "Ogen en Oren van de wijk" krijgen ondersteuning van VOOR Welzijn bij het signaleren van sociale problemen en zorgvragen.

